

predať. Smerujem k predstave vytvorenia študijného zamerania dizajn a management.

Ako prvý krok na podporenie postavenia dizajnu navrhujem zmeniť názov našej fakulty z doterajšieho názvu na FAKULTU ARCHITEKTÚRY A DIZAJNU s tým, že okrem názvu by sa samozrejme zmenili aj štrukturálne vzťahy.

Na záver by som Vás, dámy a páni, vážení prítomní, chcel pozvať na už druhú prehliadku práce našich študentov, ktorá je na prízemí vo vestibule školy. Ďakujem Vám za pozornosť.

*

*Doc. akad. soch. Peter Humaj, FA STU,
Katedra priemyselného dizajnu*

TOWARDS PRESENT SITUATION OF THE DEPARTMENT OF INDUSTRIAL DESIGN AT THE FA STU

By Peter Humaj, Associate Prof.

The role of the branch "Design" is not set quite clearly in the organizational structure of the FA STU, especially with regard to its creation and the synthesis of independent artistic and technical disciplines in the university environment. It goes along with insufficient facilities and equipment of this department. I propose to revitalize the study of the design in architecture and to change the name of the faculty to the Faculty of Architecture and Design.

Dagmar Kaliská

URBANIZMUS V ORGANIZÁCII VÝUČBY NA FA

Moja úvaha a námety k zvolenej téme vychádzajú zo skúseností môjho viac ako šesťročného pedagogického pôsobenia v zameraní "urbanizmus" na FA, ďalej z dlhoročného minulého, ale i súčasného pôsobenia v územnoplánovacej praxi, a nakoniec i z poznatkov o forme a spôsobe výučby tohto odboru na niektorých európskych školách, najmä francúzskych, ktoré som mala príležitosť získať osobným kontaktom v rámci pedagogických mobilít v Grenobli v rámci programu TEMPUS, ktorý vstúpil do svojho záverečného roka a mohol by vyústiť do konkrétneho výstupu.

S projektom TEMPUS rezonuje už dlhší čas otázka založenia tzv. "Inštitútu urbanizmu" v Bratislave. O tomto programe dosť vyčerpávajúco už referovali niektorí kolegovia v predchádzajúcich blokoch.

Na základe mojej profesijnej orientácie na urbanizmus a územné plánovanie (U a ÚP) a mojich skúseností, ktoré ma radia medzi zástancov realizovania takejto inštitúcie na, alebo pri FA, sa pokúsim svoju predstavu zdôvodniť a zaradiť túto formu vzdelávania do organizácie výučby na FA STU.

Otázka založenia Inštitútu urbanizmu, teda, ako som už skôr uviedla, rezonuje na našej fakulte od času, v ktorom sa realizuje obsah medzinárodného edukačného programu TEMPUS, spoločného projektu troch európskych univerzít (francúzskej Univerzity Pierre Mendes France v Grenobli, anglickej Univerzity of New Castle a Slovenskej technickej univerzity v Bratislave). Vzhľadom na tematickú "regionálnu" podstatu projektu Tempus, získaného v roku 1995, sa priamymi účastníkmi programu stali tri školy týchto univerzít, ktoré majú vo svojom nosnom výučbovom programe odbor "Urbanizmus". Sú to: Inštitút urbanizmu I.U.G. v Grenobli., Inštitút urbanizmu C.R.E.U. v New Castle a Fakulta architektúry v Bratislave.

Urbanistická orientácia prvých dvoch škôl je jednoznačná. Oproti týmto školám je urbanizmus na našej fakulte určite iný, ak nechcem použiť výraz oslabený. Výučba urbanizmu na našej fakulte má zámerne a jednoznačne charakter tvorivý a je orientovaná na rozvíjanie schopností kreatívneho a koncepčného myslenia pri riešení štrukturálnych problémov v území. Vzniká tým problém prípravy absolventov pre územnoplánovaciu prax, ktorá má atribúty nielen kreatívne. Tento problém je o to vypuklejší, že naša FA je jedinou vysokou školou, ktorá oficiálne urbanistov pre prax vychováva. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že vychováva "architektov-urbanistov" v rámci akreditácie získanej pre odbory "Architektúra" a "Urbanizmus". Skutočnosť je však trochu diskutabilná v tom zmysle, že podľa platného študijného programu sa výučba na FA organizuje vlastne iba v dvoch odboroch a to v odbore "Architektúra + urbanizmus" (ktorý však oficiálne takto združený neexistuje a v tomto znení ani nie je akreditovaný) a odbor "Dizajn". Výklad v Študijnom poriadku však definuje odbory tri: "Architektúra", "Urbanizmus" a "Dizajn", ktoré sú takto i akreditované AK MŠ SR, avšak prijímacie pohovory sa konajú iba na spoločný odbor "A + U" a odbor "D". Osobitná výučba "A" a "U", ako vieme, sa člení až v 2. stupni štúdia a navyše doterajšia organizačná štruktúra FA a jej študijný plán nezabezpečujú v tomto stupni rovnomerne počty študujúcich. V tejto súvislosti treba konštatovať, že FA z hľadiska orientácia na urbanizmus a územné plánovanie nie je zrovnatelná s partner-skými školami Tempusu, ale ani s ďalšími školami v Európe, a hoci je jedinou školou na Slovensku s akreditáciou na odbor "U", takmer nevychováva v súčasnosti absolventov "U" pre urbanistickú a územnoplánovaciu prax (ročne končí v zameraniach U₁ + U₂ + U₃ max. 5 diplomantov z cca 200 študentov). Nemožno však tvrdiť, že o odbor Urbanizmus by neboli záujem, nakoľko sme ho ešte ani neoverovali napr. samostatnými prijímacími pohovormi do 1. roč. "U" a vieme i to, že záujem o doktorandské DPGŠ v tomto odbore je evidentný. Nezáujem študentov o urbanizmus je však evidentný pri

jeho zaradení do 2. stupňa štúdia súčasného štúdia A + U. Tento negatívny trend možno na FA sledovať už dlhodobo a prolonguje, žiaľ, ako by s tichým súhlasom. Odstránenie tejto skutočnosti je možné organizačným zásahom na úrovni študijného programu FA (alebo inou formou), ktorým sa upraví systém prihlásenia sa do zamerania v prospech prerozdelenia počtu študentov do odborov "U" (U₁, U₂, U₃). Prijateľnejšou formou pre zabezpečenie optimálneho počtu študentov v odbore "U", alebo prosté zavedenia modelu štúdia na FA so samostatným odborom "Urbanizmus" už od 1. ročníka štúdia. Nakoniec, ak sa nemýlim, takáto koncepcia bola prijatá v r. 1995 VaUR FA, ibaže sa nezrealizovala pre nasledovný školský rok a ani pre prijímacie pohovory "U".

Som však presvedčená, že otázka založenia "Inštitútu urbanizmu" ostane i po spomínaných predmetných úpravách rovnako aktuálna. Moje tvrdenie vyplýva z presvedčenia, že základný kreatívny charakter UŠ - výučby na Fakulte architektúry (v rámci dvoch stupňov štúdia) treba považovať za správny, nakoľko sme škola architektonického vzdelávania na STU so všetkými atribútmi výtvarnosti a techniky a vychovávame v rámci základného a riadne akreditovaného štúdia pre prax absolventa "Ing.arch." s kompletným profilom v súlade s akreditovanými odbormi tejto školy, s kreatívnou schopnosťou tvoriť, dotvárať a pretvárať priestranstvá a priestory na prostredie. A to tak v rozsahu architektonickom i urbanistickom.

Preto za predmet svojho príspevku nepovažujem iba nápravu tejto skutočnosti, ani zmeny v organizačnej štruktúre FA. Je to rámec riadneho základného štúdia fakulty, ktoré súčasne musí prejsť niektorými organizačnými zmenami, ale to prenehám kompetentnejším na tejto fakulte. Za predmet svojho príspevku som si vytýčila problematiku a možnosti ďalšieho vzdelania absolventov vysokoškolského štúdia na FA STU, ale i z iných VŠ, pre prierezovú sféru urbanizmu a územného plánovania. *Najlogickejšiu polohu* takéhoto vzdelávania vidím práve na FA, ako jedinej VŠ na Slovensku, ktorá má, podľa mňa, vo svojej akreditovanej pôsobnosti právne možnosti pre takéto vzdelávanie, i keď sa táto myšlienka stretala doposiaľ so zamietavým postojom vedenia FA i STU, ktorý však vyplynul z nedorozumení a vzájomných nejasneností. Je však paradoxom, že našla podporu v SAS-e a u nadriadeného orgánu štátnej správy MŽP SR. Mám na mysli formu štúdia, organizovanú na FA STU v podobe novej inštitúcie zriadenej na FA s pracovným názvom "Inštitút urbanizmu a územného plánovania".

Z môjho pohľadu určite najde o konkurenčnej záležitosti voči základnej výučbe na FA. I.U.B. (Inštitút urbanizmu v Bratislave), ktorého správnejšie označenie by som videla v názve "I.U. a ÚP FA" (Inštitút urbanizmu a územného

plánovania v Bratislave) by mal "dovychovať a dovezdelat" v nadväznosti na 2. stupeň štúdia FA prierezového absolventa, ktorého by som označila nie za "Ing.arch." alebo "urbanistu", ale za "územného plánovača", schopného zúčastňovať sa komplexného územnoplánovacieho procesu v praxi a reagovať vysoko odborne nie len na aspekty a nároky koncepčné-tvorivé, ale na nároky procesné v rámci trhového mechanizmu s jeho zložitou ekonomikou, manažmentom, interdisciplinárnosťou javov, práva, ekológie, dopravy a mnohých ďalších ...

Veľmi často sa snaha o zavedenie takejto inštitúcie spája so snahou o "kopírovanie" tzv. francúzskeho modelu. Áno francúzsky urbanista, napr. z I.U.G. je viac "organizátorom rozvoja v území" ako tvorcom (amenagement territoire), alebo hoci úradníkom ba až novinárom. Ale treba si uvedomiť, že vo Francúzsku nie je iba jedna škola, kde sa vyučuje urbanizmus.

Sú tu jednak samostatné VŠ inštitúty, urbanistické a architektonické, školy, alebo fakulty v rámci univerzít, t.j. vysoké školy a fakulty s alebo bez urbanizmu. Takže kopírovať sa nedá. Ale dá sa použiť a vybrať si z toho to, čo je potrebné a dobré pre naše školstvo a hlavne našu prax.

Prečo potom nerozšíriť výučbu na FA (ako jedinej škole s akreditovaným "U") o to, čo život potrebuje a očakáva. A práve to môže byť spomínaná inštitúcia "I.U. a ÚP FA", ktorej však treba nájsť na našej škole zaradenie v zmysle zákona o VŠ, štatútu STU a FA a študijného plánu FA.

V tomto zmysle sa ponúkajú nasledovné možnosti: (vid' "Formy štúdia a študijné odbory", str. 21 ŠP 96/97) a to:

1. v rámci VŠ-štúdia (iba ak by bol zákonom ustanovený 3. stupeň štúdia, ale nie je)

2. alebo doktorandského štúdia - áno, internou formou DPGŠ, kde by bola možnosť zriadíť samostatnú skupinu "ÚP doktorandov" v rámci vedného odboru U (35-02-09) a výhľadovo podľa UNESCO (58-22), v ktorej by mohli študovať i absolventi iných VŠ a mohli by získať doktorát vo vednom odbore urbanizmus. (Bolo by treba zaviesť do interných zásad DPGŠ na FA a prispôsobiť i študijný plán)

3. alebo mimoriadneho štúdia FA pre "U" a "ÚP" na FA, ktoré by sa orientovalo na určenú skupinu predmetov v rámci odboru "U" uskutočňované v rámci postgraduálneho nedoktoranského štúdia na FA (treba právne analyzovať!).

4. alebo celoživotného vzdelávania, kde sa ukazuje byť v súčasnosti asi najschodnejšia cesta na začiatku formovania takejto výučby. "Inštitút urbanizmu a ÚP na FA". Nová ustanovenie tu je v súlade; s informáciou ministerky školstva v poslednom parlamente, (že inštitúcie a organizácie pre rôzne zamerania celoživotného vzdelávania môžu byť zriadené zo zákona pri ústredných orgánoch i vzdelávacích inštitúciach, môžu požiadať o riadnu akreditáciu takejto

výučby (napr. ÚP), lebo pre tieto účely bude v zmysle nového zákona o VŠ zariadená i nová AK UŠ. Oprávňuje predávať certifikáty a diplomy platné pre SR.

Dodatok: Uznanie týchto certifikátov v medzinárodnom rozsahu pre ES prostredníctvom projektov medzinárodných, napr. TEMPUS

5. alebo v rámci inej formy vzdelávania napr. zriadením tzv. "Edukačného centra FA", podobne ako funguje na FA napr. i "Projektové centrum FA - PC ARCH", (resp. pripravované "Posudzovacie centrum EIA"), v rámci ktorého sa uskutoční výučba formácie "I.U. a ÚP FA podnikateľskou formou. (Treba analyzovať právne a dokladovo!)

Závery:

1. Výučba takéhoto zamerania na VŠ je potrebná, a FA ako jediná VŠ s akreditáciou "U" má na to všetky predpoklady okamžite.
2. Štúdium sa dá začleniť do organizačnej štruktúry FA a učebných plánov
3. Štúdium na I.U. a ÚP FA - ako DPGŠ - trojročné, iná forma ako PGŠ 2 ročné
4. Je jedno ako sa to bude volať, hlavne aby bol zabezpečený a garantovaný obsah a úroveň výučby.
5. Využiť finančné prostriedky z TEMPUSU - (analyzovať možnosť).
6. Využiť podporu SAS a MŽP.
7. Zapojiť do výučby odborníkov iných univerzít a ich fakúlt

(Prírodovedeckej fakulty UK, Právnickej fakulty UK, EU, SvF a CHTF STU, ale i orgánov regionálneho plánovania územného rozvoja hospodárskej stratégie, resp. iné...)

8. Ak zámer urýchlene nezrealizuje FA, ktorá má pre to prioritné právo a podmienky, ale i povinnosť reagovať, tak ako ho zrealizuje iná VŠ alebo organizácia (EÚ, Pf UK, ÚVS v Bratislave, Academia Istropolitana ...)

Pre prípravu tejto novej inštitúcie na FA odporúčam ustanoviť na úrovni vedenia FA "Pracovnú komisiu", ktorá urobí analýzu možností a podmienok pre zriadenie takejto edukačnej ustanovizne na FA. Komisiu, ktorá by hľadala a overovala možnosti a predpoklady ako sa zámer uskutočniť dá, nie ako sa to nedá. Samozrejme chce to kladné stanovisko vedenia i pochopenie Akademickej obce.

*

Doc. Ing.arch. Dagmar Kaliská, CSc., FA STU,
Katedra tvorby sídiel

LAND-USE PLANNING IN THE CURRICULUM AT THE FA STU

By Dagmar Kaliská

The TEMPUS project REGAMTER has initiated the question of establishing the Institute of Land-Use Planning at the FA STU. Land-use planning has been taught at the FA STU in a way

to develop creative and conceptual thinking to solve the structural problems in the country. Land-use planning practice requires solving other aspects too. To introduce a model which would teach land-use planning from the first year and increase the involvement of the students would not be a satisfactory solution. The best model for the FA STU seems to be the model of study in France which focuses on further education of the university graduates for all the structures in land-use planning.

Branislava Budkeová

ORGANIZÁCIA ŠTÚDIA A ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA FA

Predpokladom vytvorenia dobrej organizačnej štruktúry pracovísk FA je schválený dobrý obsah štúdia a jeho učebné plány. Tieto zase vyplývajú z profilu absolventa - produktu to našej výchovy a nášho veľkého snaženia.

Nemôžem sa na chvíľu nepristaviť pri probléme "modelovania" našich študentov. Poznali sme dokonale model bývalej FAPS-ky a mnohí ako jej produkty sme sa zapojili do práce v oblasti architektonickej tvorby v ateliéroch na celom Slovensku - ba mnohí aj v cudzine. Mali sme prevažne dobrý pocit, že sme sa naučili to, čo prax od nás vyžadovala, a stali sme sa samostatnými projektantmi - architektami. Pracovali sme zväčša na utilitárnych objektoch, ladených viac sociálne než nadčasovo. Formulovali sme si svoje vlastné názory v práci na projektoch, naučili sme sa vytvárať si filozofické pozadia svojich diel, i keď sme tiež základné vzdelanie v tejto oblasti získali.

V súčasných trhovo-ekonomických podmienkach sociálna stránka architektúry vôbec nie je zanedbateľná a myslím si, že väčšina našich absolventov sa bude boriť s problémami utilitárnosti viac, než s problémom extravagancie a nadčasovosti diela. Nemyslím si teda, že by škola vo svojich učebných plánoch mala stupňovať výchovu teoreticko-filozoficko-nadstavbových architektov, pretože takýmito sa môžu stať len po tvrdo odvedenej tvorivej architektonicko-projekčnej práci, kedy si každý autor vytvára filozofiu svojho diela a formuje si svoj tvorivý názor. Ak to tak nie je - zostáva len plagiátorom teoretikom či praktikom. V súvislosti s výučbou možno totiž konštatovať, že sú študenti, ktorým nepomôžu žiadni pedagogickí ani umeleckí majstri k dosiahnutiu elity a naopak sú takí, ktorí vlastným géniom a samoštúdiom vyрастú v elitu.

Z tejto úvahy pre mňa vyplýva potreba posilenia práce študentov v ateliéroch, no nie formou individuálnych korekcií, ale kolektívnych družných diskusii s učiteľmi. Takáto je totiž ich budúca teamová práca v praxi. V obidvoch stupňoch štúdia sa predpokladá previazanie tvorby s teóriou - a to v oblasti typológie, konštrukcie,